

به نام خدا

ارث زنان از نظر فقه و حقوق امامی

مؤلف :

نرگس تلاشان

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: تلاشان، نرگس، ۱۳۷۱
عنوان و نام پدیدآور: ارث زنان از نظر فقه و حقوق امامی / مولف نرگس تلاشان.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۶۵ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۶۸-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: ارث زنان - فقه و حقوق امامی
رده بندی کنگره: PN۲۱۴۵
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۰۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۵۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ارث زنان از نظر فقه و حقوق امامی
مولف: نرگس تلاشان
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیرجد
قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۰۶۸-۴
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	فصل اول: کلیات
۹	تعریف و تبیین موضوع
۱۰	اهمیت موضوع
۱۱	فصل دوم: تاریخچه ارث
۱۱	تاریخ ظهور ارث
۱۲	تحول تدریجی ارث
۱۳	وراثت در بین امتهای متمدن
۱۶	راهکار اسلام در مقابله با ارث ادیان دیگر
۱۸	قوانین ارث عصر جدید
۲۰	مقایسه سنتها
۲۱	وصیت
۲۳	فصل سوم: موجبات ارث و موانع آن
۲۳	نسبها و مراتب آنها
۲۵	اسباب و انواع آن
۲۷	موانع ارث
۳۱	موانع از بعضی ارث نه از کل
۳۳	فصل چهارم: ارث در آیات
۳۳	آیه اول
۳۳	شان نزول

- گام دیگری برای حفظ حقوق زن ۳۴
- حقوق زنان وارث طبق نظریه‌ی آقای قرائتی ۳۴
- معیار ارث ۳۵
- محورهای ارث ۳۶
- راز تصریح به ارث بری زن ۳۷
- الزامی بودن سهام ارث ۳۸
- ارث بری و ارث‌گذاری پیامبران ۳۸
- آیه دوم و سوم ۳۹
- شأن نزول ۴۰
- ارث زن نصف ارث مرد ۴۱
- تعلق گرفتن ارث بعد از وصیت و ادای دیون متوفی ۴۲
- راز ارث زن ۴۳
- فلسفه تقدم وصیت و دین بر ارث ۴۴
- تشریح احکام ارث بر پایه حکمت الهی ۴۵
- آیات چهارم و پنجم ۴۵
- تفاوت میان زن و مرد ۴۶
- بیان وارثان نسبی و سببی (موالی) ۴۶
- سازگاری تفاوت زن و مرد با اصل عدالت ۴۷
- آیه شش ۴۹
- شأن نزول ۴۹
- استفتاء در مورد کلالة ۵۰
- سهام ارث زنان از دیدگاه قرآن ۵۱

۵۲	آیه هفت.....
۵۲	تفسیر آیه شش احزاب در مورد ارث زنان.....
۵۳	اولویت خویشاوندان در مورد ارث.....
۵۳	بهره‌بردن دوستان و افراد مورد علاقه از اموال.....
۵۴	آیات هشتم و نهم.....
۵۴	ارث زنان در آیات ۵ و ۶ سوره مریم.....
۵۷	آیه دهم.....
۵۷	تفسیر آیه ۷۵ سوره انفال.....
۵۸	احکام ارث.....
۶۱	نتیجه‌گیری.....
۶۴	فهرست منابع.....

مقدمه

مرگ مقدمه جنگ و ارث است، خوشبخت آن کس که بمرد و کفن نداشت هنگامی که انسان‌ها در غار می‌زیستند به فراخور زمان خویش اموالی را جمع‌آوری می‌کردند با پیشرفت‌هایی که افراد بشر نمودند، خواسته‌های مالی آن‌ها نیز تغییراتی کرد ولی در عین حال همیشه میل به اندوختن ثروت در میان انسان‌ها باقی است، یکی از مسائلی که در رابطه با اندوخته افراد پیش می‌آید این است که این اموال را پس از مرگ صاحب آن چه باید کرد؟ و به چه مصارفی رساند؟ آن چه مسلم است و می‌توان آن را مد نظر قرار داد این است که اشخاص می‌توانند اموال متوفی را تصاحب کنند که در میان آن‌ها وصیت به نحوی اختصاص محبت و علاقه‌مندی وجود داشته باشد. اولین اشخاصی که به نظر می‌رسد دارای این صفات باشد پدر، مادر و اولاد شخص هستند و پس از آن‌ها اجداد، برادر و خواهر و بعد از آن‌ها سایر اقوام قرار دارند مانند عمو، عمه، خاله و دایی.

دین اسلام نظر خاصی به خرج داده است و سفارشات زیادی در قرآن و احادیث، پیرامون توارث بین افراد وجود دارد. برای مثال آیه ۱۰ سوره نساء می‌فرماید: «یوصیکم الله...»؛ حکم خداوند در حق فرزندان شما این است که پسران دو برابر دختران ارث می‌برند. پس اگر دختران بیش از دو نفر باشند فرض همه دو ثلث ترکه است و اگر یک نفر باشد نصف و فرض هر یک از پدر و مادر یک سدس ترکه است در صورتی که میت را فرزند باشد و اگر فرزند نباشد و وارث میت منحصراً پدر و مادر باشد (در این صورت مادر یک ثلث می‌برد و باقی به پدر می‌رسد) و اگر میت را برادر یا خواهر باشد در این فرض سهم مادر سدس را خواهد بود (به نفع برادر یا خواهر میت).

قانون‌گذاری کشور ما قوانین مربوط به ارث را مانند سایر قوانین از فقه امامیه استنباط نموده است چندین ماده از قانون مدنی را به خود اختصاص داده است، مطابق این موارد از قانون و تعاریف که فقها از وراثت نموده‌اند، اموال باقی‌مانده از میت (ترکه) و اشخاصی را که از او ارث می‌برند «وارث» گویند؛ برای تحقق وراثت باید موجبات و شرایط آن وجود داشته باشد تا موانعی برسر راه ارث بردن ایجاد نگردد.

فصل اول

کلیات

تعریف و تبیین موضوع

«ارث» از تأسیسات حقوقی و اجتماعی بسیار کمی است که در طول تاریخ و به فراخور ظرفیت‌ها، نیازها و مطالبات جوامع دینی و غیر دینی دستخوش تغییر و تحول قرار گرفته، در فقه اسلامی و به صورت اخص در نظام فقهی - حقوقی شیعه که متکی به آیات وحی الهی و سنت معصومین (علیهم السلام) است بخش قابل توجهی از مباحث به مسأله‌ی ارث اختصاص داده شده است. این بحث در کتب فقهی باب مستقلی را به خود اختصاص داده و فقها و نویسندگانی که در مورد ارث تألیفاتی دارند آن را تحت همین عنوان (ارث) نامگذاری نموده‌اند ولی عده‌ای مانند محقق حلی^۱ و محمد حسن نجفی^۲ آن بخشی از کتاب خود را که به ارث اختصاص داده‌اند کتاب الفرائض نام نهاده‌اند. ابتدا لازم است ببینیم کدام یک از این دو نام برای این موضوع بهتر است. «صاحبان فرض» اشخاصی‌اند که سهم آنان از ترکه معین است و «صاحبان قرابت» کسانی هستند که سهم آنان معین نیست.^۳ بنابراین وارث به دو بخش تقسیم می‌شوند: ۱. وارثی که به واسطه‌ی قرابت ارث می‌برد، ۲. وراثی که به واسطه‌ی فرض ارث می‌برند. طبق ماده‌ی ۸۹۵ قانون مدنی «سهم که فرض نامیده می‌شوند عبارت‌اند از: نصف، ربع، ثمن و ...» حال اگر فرض را اعم بگیریم و بگوییم هم شامل وراثت فرض می‌شود و هم وراثت قرابت، پس بهتر است یا این که آن را به عنوان ارث نام‌گذاری کنیم که خود به خود شامل همه‌ی وراثت می‌شود، مسلم است که ارث از فرضی برای مفهوم وراثت جامع‌تر است.

^۱ علامه حلی، شرایع الاسلام، تهران، انتشارات مکتب علمیه اسلامیة، ۱۳۷۷.

^۲ محمد حسن، نجفی، جواهر الکلام فی شرایع الاسلام، ج ۲۹، انتشارات دارالکتب اسلامیة.

^۳ ماده ۸۹۴ ق.م.